

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת צו תשפ"ב לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף רפ"ד

(במדב"ר כא-כא), על כן המליצו מלאכי מעלה על ישראל, שיש להם זכות הקרבנות שמכפר עונותיהם, ואומות העולם אין להם זכות זו, וממילא ראויין הם לישועה.

אך אכתי צריך ביאור, הלא עובדא זו היה כשבעים שנה אחר חורבן בית מקדשנו, ולא היה כהן בעבודתו ולא לוי בדוכנו, ואיך המליצו שהקרבנות יכפרו עליהם. אמנם כבר אמרו (מנחות קי.) כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, דכתיב (ויקרא ו-יח) זאת תורת החטאת ע"ש. ואם כן בשעה שישראל אומרים יום יום פרשיות הקרבנות, הרי נחשב כאילו הקרבנו כל הקרבנות ציבור וקרבנות יחיד, ויש בזה כפרת עונות גם לאחר החורבן, וזכות זה גרמה ישועתם של ישראל. וזה מוסר השכל על הזהירות אמירת פרשיות הקרבנות, שבזה מתקיים ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד-ג), שתהא מרוצה לפניו כאילו הקרבנו הכל במועדו וזמנו.

*

הכתוב אומר בפרשתנו, זאת תורת החטאת, במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת לפני ה' (ו-יח). ובפשוטו הכוונה שהשמיענו הכתוב ששחיתתן בצפון כדין קדשי קדשים. ולכאורה אי משום זה היה הכתוב יכול לקצר לומר שהחטאת תשחט בצפון, ועל כרחך שיש בזה עוד רמוז להקישן יחד, שבמקום שתשחט העולה תשחט החטאת (ועיין בכלי יקר).

פרישה זו מדברת בדיני הקרבת קרבנות לפני ה', ויש בזה קשר לימי הפורים העל"ט, שאמרו חז"ל (מגילה יב:) והקרוב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש וגו' (אסתר א-יד), אמר רבי לוי כל פסוק זה על שום קרבנות נאמר [והקרוב אליו, לשון הקרבת קרבן, מלאכי השרת הזכירו לפני הקב"ה את הקרבנות שהקריבו ישראל לפניו, לעשות להם נקמה בושתי ותבא אסתר ותמלוך תחתיה]. כרשנא [כרים בני שנה], אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם כלום הקריבו לפניך כרים בני שנה כדרך שהקריבו ישראל לפניך. שתר [שתי תורים], כלום הקריבו לפניך שתי תורין. אדמתא, כלום בנו לפניך מזבח אדמה. תרשיש, כלום שימשו לפניך בבגדי כהונה, דכתיב בהו (שמות כח-ב) תרשיש ושהם וישפה. מרס [שמירסו את הדם, שלא יקרש ושוב לא יהא ראוי לזריקה], כלום מירסו בדם לפניך. מרסנא [מירסו במנחות לבוללן, ממרס לשון מגיס], כלום מירסו במנחות לפניך. ממוכן, כלום הכינו שלחן לפניך ע"כ.

ולכאורה הרי ישראל מקיימין תרי"ג מצות התורה, אשר אין הם עושין, ולמה המליצו רק עבור זכות עבודת הקרבנות שישראל מקריבין. אך הענין הוא, כי בימים ההם נתחייבו ישראל כליה עבור חטאם שנתמלא סאתם, ואם כן קיום מצות ה' לא היה אצלם כראוי, אך הקרבנות הרי מכפרים על העונות, ותמיד של שחר מכפר על עבירות שבלילה, ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום

בכל תנאיה אשר בכחו ויכלתו מהם וכו', ואם הוליד מאסורה יכרית הבורא את זרעו. ועל דרך זה בגונב שאמרו דאפשר שיחזיר ויתקן, כמה פעמים יתכן שתהא מעוות לא יוכל לתקן, שגזל את הרבים ואינו יודע למי להחזיר, או שאין לו ממון להחזיר. ועם כל זה כאשר יעשה האדם תשובה באמת, אז יזמין לו ה' מעות שיוכל לתקן גניבתו. ואם אינו יודע ממי גנב, הרי אמרו (בבא קמא צד:) יעשה בהן צורכי ציבור, בורות שיחין ומערות [להכניס בהן מים לשתות, דהוי דבר הצריך לכל, ויהנו מהן הנגזלים] ע"ש. וכאשר תשובתו שלימה, אז יזמין ה' הנגנב שם שיהנה ממה שהגנב עשה שם צורכי רבים. [וכן מבואר בארחות צדיקים (שער התשובה) ע"ש].

ומצינו כיוצא בה בפרשתנו, שאם האדם עושה ומשלים מה שבידו לעשות, אז מסייעין לו מן השמים גמר הדבר, על דרך בא לטהר מסייעין אותו (שבת קד). וכמו שכתוב באור לשמים, דקשה להזהר ממה שהו חמץ, וגם שיהיו המצות בלי שום חשש חימוץ, אלא כאשר עושה מה שבידו, ה' שולח מלאכיו למטה שישמרו על זה. והיינו דאמר הכתוב (ויקרא ו-י) לא תאפה חמץ, שיהא בטוח שלא יהא באפייתו חימוץ, כי חלקם נתתי אותה מאשי, שאני שולח ממלאכי אש שלמעלה לשמרם ע"כ.

וכמו כן לענינינו בנוגע למחיית עמלק, אם אנו עושים כל מה שיש ביכלתנו למחות את זכר עמלק, ולקיים תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, גם מה שאנו אנוסים מלקיים, כי אין אנו יודעים שהוא עמלקי וכדומה, הקב"ה ישלים מה שחסרנו, ויכרית את זרע עמלק הנשארים. וזהו שאמר ה' למשה, כי 'מחה אמחה' את זכר עמלק, והיינו מה שלא יעלו בידכם לקיים בפועל, 'מחה ה' את הנשארים, עד שימחה שמו לגמרי.

ומעתה במלחמת עמלק שצוה ה' לשאול למחות עמלק, באמת אין במציאות לשאול למחות כולם, כי יתכן שבאו על אחת משאר האומות וילדה עמלקי, כי

ונראה לשלב הדברים לימי הפורים שעל"ט, לבאר מאמרם ולא זכר רחמי שאול כי בחמלתו על אגג נולד אויב (פיוט אשר הניא). ובפשוטו הכוונה למאמרם (מגילה יג.) שהתרעמו כנסת ישראל, ראו מה שילם לי איש ימיני (שבט בנימין), דלא קטליה שאול לאגג, דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל ע"כ. ופירשו במפרשים כי ה' צוה על שאול להלחם בעמלק ולמחותו, ושאל ריחם על אגג מלך עמלק ולא הרגו (שמואל א טו-ב), ואף על פי ששמואל הרגו לאחר מכן, מכל מקום באותו לילה שהחיה אותו בא אגג על שפחה אחת, ומשם נולד המן. [ושורש הדברים מובא בפרי עץ חיים להאריז"ל (שער פורים) בשם רז"ל, וכבר העירו דלא מצינו זאת בהדיא בדבריהם. וכן הוא באלשיך (אסתר ב-ה)]. ולכאורה עובדא כזו שישאר מאגג זרע, היה יכול להיות גם אם בא על שפחה יום או שבוע או חודש קודם לזה, ואף אם היה שאול הורג את אגג יתכן היה להשאר זרע ממנו, מביאת שפחה שאין אנו יודעים שנתעברה ממנו.

ובאמת יש להעיר עוד, דהנה נצטוינו במצות עשה מן התורה, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים (דברים כה-יט). ולמה במלחמת עמלק כתיב (שמות יז-יד) ויאמר ה' אל משה, כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע, כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים, והיינו שהקב"ה ימחה את זכרו. ונראה דלכאורה אין מציאות בידינו למחות את עמלק, שלא ישאר ממנו נפש אחת, דהלא באומות הלך אחר הזכר (קידושין טז:), ואם כן עמלקי שבא על עשרה משאר אומות בזנות, כולם הם עמלקים, ואיך יתכן שישראל יכירו כל העמלקים להכרית זכרם, כאשר אין אנו יודעים מי הוא אביהם.

ונראה דאיתא במשנה (חגיגה ט.) מעוות לא יוכל לתקן (קהלת א-טו), זה הבא על הערוה והוליד ממנו ממזר [שהביא פסולין בשיראל ויהא זכרון לעונו, לפיכך אין עונותיו נמחקין בתשובה], אם תאמר בגונב וגוזל, יכול הוא להחזירו ויתקן ע"כ. אמנם מבואר בחובות הלבבות (שער התשובה פרק י), דאם האדם מקבל על עצמו גדרי התשובה

המנחה (ובחים צו): ע"כ. ויש בזה רמז מוסר על חשיבות הדביקות בחכמי ישראל הקדושים, אשר כל אשר יגע בהם יקדש להיות כמוהו, דאם בבליעת לחלוחית קודש בחולין מתקדש המאכל, מכל שכן המקבל מתורתן של חכמי ישראל ונבלעו בו, יקדש להתעלות כמוהו. ועל דרך זה גם להיפוך, הנוגע ומדבק עצמו עם פסולים, יפסלו גם הם.

וּנְרָאָה עוד ונשלב הדברים במה שנאמר במגילת אסתר, והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים (א-ו), ודרשו חז"ל (מגילה יב.) שהשתמש בכלים של בית המקדש, ויצתה בת קול ואמרה להם, הראשונים [בלשצר וחבורתו] כלו מפני כלים, ואתם שונים בהם ע"כ.

וַיֵּשׁ לומר עוד, דהקרבת הקרבנות בבית המקדש היה משנה את האדם מחוטא לבעל תשובה, וכמו שהכתוב קורא את ירושלים, יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון (תהלים מח-ג). וברש"י ומה היא משושה, ירכתי צפון, ירך המזבח צפונה ששם שוחטין חטאות ואשמות, ומי שהיה עצב על עבירות שבידו, מביא חטאות ואשמות ומתכפר לו, והוא יוצא משם שמח, ועל ידי הקרבנות טובה באה ע"כ.

וְגַם עצם כניסת האדם לבית המקדש שינה את האדם להתעלות, וכמו שאמר הכתוב (דברים טו-טז) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך וגו', ולא יראה את פני ה' ריקם, והכוונה שאי אפשר שיצא האדם מראיית פני ה' בידים ריקניות. ומצינו בקרא (ישעיה ב-ג) כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים, וכתבו התוס' (בבא בתרא כא.) לפי שהיה רואה קדושה גדולה, וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה ע"ש.

וַאֲיֵתָא במדרש (ב"ר סה-כב) וירח את ריח בגדיו ויברכהו (בראשית כז-כז). כגון יוסף משיתא ויקום איש צרורות. יוסף משיתא, בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית, אמרו יכנס מהם ובהם תחלה. אמרין ליה עול ומה

הולכים באומות אחר הזכר. ויתכן עוד יותר, שהולד ההוא יולד רק לאחר זמן, בתום תשעה ירחי לידה, שלא יתכן למחות כעת. אך אם היה עושה שאול כל מה שבידו למחות כל אחד מעמלק שהוא מכיר, היה ה' גומר מחייתו, להכרית מן העולם הנשארים, כי מחה אמחה את זכר עמלק. אבל בהיות שהשאיר שאול את אגג חי, ולא השלים לקיים ציווי ה', על ידי זה נשארו עוד הרבה עמלקים שאין אנו מכירים, דכיון שאנו לא השלמנו לקיים מצותינו, לא יכרית ה' אותם למחותם. ואם כן יתכן כי אגג היה לו כמה בנים ממה שבא מקדם על שאר האומות, שלא נודע לישראל, וה' לא הכריתם כי אנו לא קיימנו מצות ה' בשלימותה, שהשאיר שאול את אגג, ועל כן שפיר אמרו כי 'בחמלתו על אגג' גרם שנשארו ממנו הרבה בנים עמלקים, ומהם נולד המן איש צר ואויב.

וּבִזָּה נחזור לפרשתנו שאמר הכתוב במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת, כי המקריב עולה שמכפרת על הרהור (תנחומא צו יג), אחר שחייטתו מתכפר האדם כליל מהחטא, אבל לא כן הוא תמיד בחטאת שבאה על איסור כרת בשוגג, וכגון בא על ערוה בשוגג והוליד ממזר, דהוי מעוות לא יוכל לתקון, וגם אחר הקרבת הקרבן החטא קיימת. אמנם התורה הבטיחה לנו שלא ידח ממנו נדח, ואם הוא עושה לתקן כל מה שבידו, אז ה' יגמור תיקונו ויכרית אותו זרע מן העולם. וכיון שאין בידו של האדם לעשות לתיקונו יותר מהבאת החטאת, ה' יהא בעזרו לסייע תיקונו. ובמקום אשר תשחט העולה, שמתכפרת כל החטא, כן תשחט גם החטאת, שבזה יושלם כפרתו, כי באתערותא דלתתא יעורר למעלה שה' ישחוט את החטאת, להכרית הזרע של חטא, עד שלא יזכר ולא יפקד עוד עונו.

*

עוֹד נאמר בפרשתנו בקרבן מנחה, כל אשר יגע בהם יקדש (ו-יא). וברש"י דקאי על נגיעה באופן של בליעה, יגע 'בהם', קדשים קלים או חולין שיגעו בה ויבלעו ממנה, יקדש להיות כמוהו, שאם פסולה יפסלו, ואם כשרה יאכלו כחומר

דאת מפיך דידך. נכנס והוציא מנורה של זהב, אמרו לו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו, אלא עול זמן תנינות ומה דאת מפיך דידך, ולא קיבל עליו. אמר רבי פנחס נתנו לו מכס ג' שנים ולא קיבל עליו, אמר לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה. מה עשו לו, נתנו אותו בחמור של חרשים והיו מנסרים בו, היה מצווח ואומר ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי.

והנה יוסף משיתא, הרי היה איש גרוע ביותר, ליכנס לבית המקדש עוד קודם האויבים, עבור בצע כסף, להרויח זהובים. ואם כן יש להבין, למה לא נכנס גם שנית להוציא עוד דבר, מה גרם לו להתלבש חרטה עד כדי מסירת נפש בפועל. וביארו המפרשים שמזה יכולים ללמוד כמה גדולה ההשפעה הבאה על האדם מעצם המצאותו בבית ה'. שגם בוגד שנכנס לפני ולפנים כדי לבזוז את בית ה', בכל זה סירב להכנס פעם השניה עד מסירת נפש על זה. כי לאחר שהיה בפנים גם שעה קצרה ביותר ספג בתוכו יראת חטא מקדושתה, למסור נפשו שלא לפגוע עוד בכבוד ה'.

ומכא שכן כאשר זכו לאכול מקדשי ה' שהקריבו ממנו על המזבח, הושפע על האדם קדושה יתירה, כי אכילת מצוה משפיע קדושה על האדם, שדמו ובשרו נעשה מדבר שבקדושה. ואיתא בקדושת לוי (לפורים) ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב (ה-ט), כי מדה זו לא שייך ברשע כמו המן, אך בהיות שאסתר הכינה הסעודה שלה מסטרא דקדושה, והמן אכל ממנה, מזה נשפע עליו להיות שמח וטוב לב. וכידוע שזהו הענין של אכילת שיריים ממאכלי צדיקים.

ומצינו כיוצא בה באכילת איסור שמטמם לב האדם ומוליד לו טבע רע (רמ"א י"ד סימן פא-ז), ואיתא באור החיים הק' (ויקרא יא-נג) אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ, כי האוכל מהשרצים תעשה נפשו עצמה שרץ, והוא אומר אל תשקצו את נפשותיכם, פירוש לא תעשו נפשותיכם שקץ כשתאכלו אותם ע"כ. ואם כן מדה טובה מרובה באכילה של מצוה, שנעשה נפשו מקודש בקדושת המצוה ההוא.

והנה כלי אכילה שהיו בבית המקדש, שהוציא אחשורוש בהמשתה, היו לאכילת קדשים של הקרבנות והמנחות, שיש בהם מצוה דאורייתא, ואכלו אותם אשר כופר בהם (שמות כט-לג), ובהם היו מתקדשים ומשתנים ממה שהיו מתחלה, ולא עוד אלא שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים (פסחים ט:), והם משתנים על ידי כלים אלו להיות צדיקים, להתכפר כל חטא. ואם כן כלי המקדש, הם באים ממקום שמשנים את האדם לטובה, הן בהבאת הקרבן שמשתנה מחוטא לאדם כשר, והן עצם הכניסה לבית ה' משנה האדם כמו ביוסף משיתא, ומכל שכן שבאכילת קדשים מכלים אלו היה האדם משתנה להיות חפצא דקדושה בדמו ובשרו שנתהוה מהאכילה של מצוה. וזהו שאמר על אחשורוש, 'וכלים', שהכלים שהשתמש בהסעודה, היו 'מכלים שונים', מכלי בית המקדש שמשנים את האדם.

וזהו שאמר הכתוב בפרשתנו, כל זכר בבני אהרן יאכלנה וגו', 'כל אשר יגע בהם', היינו כל אדם שאוכל ממנה, דהיינו נגיעה בבליעה, יקדש, יהיה הוא עצמו קודש, שמאכלי מצוה דקדושה מקדשים האדם האוכלם.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' יעקב גראס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יוסף הכהן רובין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יוהנן אליעזר כ"ץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסי בנו החתן נפתלי נ"ו לגז"ט	מוה"ר ר' אליעזר דוד האפפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב
מוה"ר ר' יוסף דוד אויש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' שלמה זיידענפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ישראל דוד זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' אלימלך ברילל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב